

Hoeveel natuur kan een mens aan?

(1) Er is een probleem met grote dieren. In Epe en andere dorpen op de Veluwe wroeten wilde zwijnen tuinen om en in Zandvoort zijn het
5 damherten uit de Amsterdamse Waterleidingduinen die de rozenstruiken van de omwonenden opeten en ongelukken veroorzaken. En dat alles, doordat het goed gaat met
10 grote dieren in Nederland. “We hebben hun bedje gespreid”, zegt David Kleijn, ecoloog¹⁾ in Wageningen. “Herten, reeën, zwijnen, ganzen, kraanvogels, ze profiteren van de
15 door de landbouw toegenomen voedselrijkdom. En natuurgebieden zijn groot genoeg geworden voor soorten die veel ruimte nodig hebben.”

20 (2) Han Olff, hoogleraar aan de Universiteit van Groningen, zegt: “Het valt me op, dat we ons drukker maken om soorten die toenemen dan om soorten die afnemen. Met de

25 vlinder en vele andere soorten gaat het steeds slechter, maar dat lijkt ons niet zo bezig te houden.” Volgens hem heeft dat te maken met de
30 omvang van de dieren. “Hoe groter de soort, hoe groter het probleem. Hoe groter de beesten, hoe meer we vinden dat we moeten ingrijpen.”
35 Volgens Olff kun je de grens trekken bij de das en de vos. “Dat het goed gaat met de bosmuis en de veldmuis, vinden we geen enkel probleem. Zelfs met de boomarter en de
40 steenarter, waar het ook beter mee gaat, kunnen we goed leven, zolang ze niet bij ons op zolder gaan zitten. De das en de vos, dat gaat nog net, al begint hier de problematische
45 relatie al. Maar bij herten en wilde zwijnen gaan we echt problemen zien.”

(3) Aan het einde van de vorige eeuw was de situatie nog overzichtelijk. De paar edelherten en wilde zwijnen in

Nederland zaten veilig opgesloten op
50 de Veluwe. Het waren ook de jaren
dat de eerste grote grazers in natuur-
gebieden werden geïntroduceerd.
“Dat was toen spannend en eng,”
zegt Han Oloff, “maar tegenwoordig
55 komt elk wandelend gezin weleens
een koe of een paard tegen in de
natuur.”

(4) Het is geen toeval dat de omslag
begin jaren negentig kwam. Het
60 veelbesproken Natuurbeleidsplan,
dat in ieder geval tot voor kort
bepalend was voor het Nederlandse
natuurbeleid, trad toen in werking. Dit
plan betekende een radicale breuk
65 met het verleden. Niet langer was het
krampachtig behouden van de laatste
restjes natuur het uitgangspunt, maar
het idee dat de natuur het ook zelf
zou kunnen doen. Als gebieden maar
70 groot genoeg waren en met elkaar
verbonden werden, zou de achter-
uitgang van het aantal dier- en
plantensoorten vanzelf stoppen. Niet
iedereen was ervan op de hoogte dat
75 het al die tijd de bedoeling was, dat
in het dichtbevolkte – en agrarische –
Nederland echte natuur zou terug-
keren.

(5) Nu, ruim twintig jaar later, lijkt het
80 project tegen zijn grenzen aan te
lopen. Docent Sip van Wieren, die
aan de Universiteit van Wageningen
lesgeeft, zegt: “Het draait vooral om
de vraag of je vindt dat beesten de
85 ruimte moeten krijgen, ook in je eigen
domein, in je tuin of je akker, of dat je
van mening bent dat de twee
werelden van mens en wild dier vol-
ledig gescheiden moeten worden.
90 Vanuit dat laatste perspectief is de
Veluwe zo lek als een mandje.”

(6) Maar hoe nu verder? Hoeveel in
het wild levende dieren kan onze
maatschappij verdragen? Hoe
95 bestrijd je de overlast? Sip van

Wieren: “Het wordt tijd dat er eens
een paar scenario’s worden
besproken met alle relevante maat-
schappelijke organisaties.” Uitgangs-
100 punt is daarbij dat we wel iets
toleranter mogen zijn. Han Oloff: “Het
is bijvoorbeeld fout om wilde zwijnen
te blijven opsluiten op de Veluwe. Zij
passen in veel meer delen van het
105 land. Bovendien horen zij tot een
fantastische diersoort die belangrijke
effecten heeft op het ecosysteem²⁾.”
Johan Thissen van de Zoogdier-
vereniging pleit al jaren voor een
110 ruimer woongebied voor wilde
zwijnen. “Maar je moet wel realistisch
zijn: je moet de aantallen laag
houden. Dat betekent dus dat er een
rol is weggelegd voor jagers.”

(7) In de nieuwe Natuurwet die er
aankomt, is het wilde zwijn voor het
eerst aangemerkt als jachtwild. Dit
lijkt tegenstrijdig met de plannen voor
natuurbehoud, en de anti-jacht-
120 organisaties zullen dit als slecht
nieuws beschouwen. Volgens Johan
Thissen kan het echter juist de door-
braak betekenen naar een bredere
verspreiding van het zwijn door
125 Nederland: eindelijk verlost van de
opsluiting op de Veluwe. De vereni-
ging Het Edelhert bepleitte onlangs
iets dergelijks voor het edelhert. “De
Veluwe is niet de ideale biotoop voor
130 dat dier”, zegt Bas Worm, vicevoor-
zitter van de vereniging. “Van nature
komt het dier voor in onder meer
beek- en rivierdalen.” De vereniging
zou willen dat ons grootste inheemse
135 hoefdier weer zou kunnen leven in
delen van Oost- en Zuid-Nederland.
Worm wijst erop dat er in Nederland
inmiddels tegen de honderdduizend
reeën rondlopen, zonder dat mensen
140 daar problemen mee hebben. Dat de
populaties edelherten vervolgens
‘beheerd’ moeten worden is duidelijk,

volgens Worm, wiens vereniging ook jagers in haar ledenbestand heeft.
145 **(8)** Maar, wat is er over van de gedachte dat de natuur het zelf kan regelen? Berend Voslamber, ganzenonderzoeker in de Ooijpolder, houdt nog strikt vast aan die gedachte. Hij
150 zegde zijn lidmaatschap van Vogelbescherming Nederland op na het ganzenakkoord, waarin er sprake was van afschot van ganzen. Zijn standpunt is mede ingegeven door
155 zijn ervaringen in de Ooijpolder, waar de populaties ganzen wel stabiliseren zonder jacht. “De natuur doet hier haar werk”, zegt hij. Ook de ecologen wijzen erop dat er aan de groei van

160 iedere populatie een keer een eind komt. En door het verder gaan met het verbinden van natuurgebieden zou de natuur wellicht in grote delen van het land min of meer haar gang
165 kunnen gaan, zoals dat in de Oostvaardersplassen nu gebeurt.
(9) De uitersten in het debat houden elkaar in een houdgreep. Veel wijst er echter op dat de koers gaat
170 richting meer hoefdieren die ook buiten natuurgebieden kunnen leven, in combinatie met meer afschot. Daarbij treedt de jager op als vervanger van de ontbrekende roof-
175 dieren.

*Naar een artikel van Caspar Janssen,
de Volkskrant, 2 juli 2011*

noot 1 ecooloog: wetenschapper die zich gespecialiseerd heeft in de bescherming van natuur en milieu

noot 2 ecosysteem: het geheel van planten en dieren in een gebied en de manier waarop deze zich tot elkaar en de omgeving verhouden

Tekst 1

- 1p 1 Op welke manier wordt het onderwerp van de tekst in alinea 1 ingeleid?
- A door een belangrijke vraag te stellen en een deskundige aan het woord te laten
  - B door een korte geschiedenis en een samenvatting vooraf te geven
  - C door voorbeelden te geven en een deskundige voor te stellen
  - D door voorbeelden en een samenvatting vooraf te geven
- 1p 2 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 3, 4 en 5?
- A Groot wild op de Veluwe
  - B Natuurgebieden in Nederland
  - C Ontwikkelingen in natuurbeleid
  - D Veranderingen in wildstand
- 1p 3 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van de alinea's 6, 7 en 8?
- A Ideeën voor omgaan met overlast
  - B Natuurlijk evenwicht zonder jacht
  - C Ruimte voor edelherten
  - D Wilde zwijnen als jachtwild
- 2p 4 In alinea 5 vraagt Sip van Wieren zich af of beesten de ruimte moeten krijgen, of dat de twee werelden van mens en wild dier volledig gescheiden moeten worden.
- Geef de twee argumenten uit alinea 6 voor de stelling dat bepaalde dieren de ruimte moeten krijgen.
- 1p 5 Op welke manier sluit alinea 6 aan op alinea 5?
- A Alinea 6 geeft een voorbeeld bij wat in alinea 5 staat.
  - B Alinea 6 noemt een oorzaak van wat in alinea 5 staat.
  - C In alinea 6 wordt een tegenstelling met de inhoud van alinea 5 gegeven.
  - D In alinea 6 wordt een mogelijk vervolg van de situatie in alinea 5 genoemd.
- 1p 6 In alinea 6 worden verschillende vragen gesteld.
- Welke deskundige uit dezelfde alinea geeft antwoord op de vraag "Hoe bestrijd je de overlast?"
- 1p 7 "Johan Thissen van de Zoogdiervereniging pleit al jaren voor een ruimer woongebied voor wilde zwijnen." (regels 108-111)
- Welk ander woord voor woongebied wordt in alinea 7 gebruikt?

- 1p 8 Een schrijver van een artikel kan gebruik maken van
- 1 feiten.
  - 2 de eigen mening.
  - 3 de mening van anderen.
- Waarvan maakt de schrijver van dit artikel gebruik in de alinea's 4 en 5?
- A alleen 1
  - B alleen 1 en 2
  - C alleen 1 en 3
  - D 1, 2 en 3
- 1p 9 De schrijver wil in deze tekst een probleem benoemen.
Welk probleem is dat?
- A De Nederlandse natuur kan niet voortbestaan zonder actieve jagers.
  - B Het huidige natuurbeleid werkt in een dichtbevolkt Nederland niet goed.
  - C Natuurbeheerders kunnen het niet eens worden over het beleid voor wilde dieren.
  - D Nederland is te klein voor soorten die veel ruimte nodig hebben.
- 1p 10 “Veel wijst er echter op dat de koers gaat richting meer hoefdieren die ook buiten natuurgebieden kunnen leven, in combinatie met meer afschot.”
(regels 168-172)
→ Welke deskundige in de tekst is het niet eens met deze stelling?

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.